

Kovách Zoltán

Az Esztergomi Főszékesegyházi Könyvtár története a 11. századtól 1820-ig

**(Seebergi Sasváry Zoltán kiadása,
Budapest 2006, 104 oldal)**

Különleges indoka lehet annak, ha egy több mint négy évtizeddel ezelőtt keletkezett szakdolgozatot szerzőjének halála után huszonöt évvel kiadnak. Kovách Zoltán eddig csak szakmai körökben ismert és idézett dolgozatát, annak bővített jegyzeteit a főszövegbe beépítve rendezte sajtó alá Szepesi Zsuzsanna, aki a kötetet személyes hangú bevezetővel, Kovách Zoltán nyomtatásban megjelent műveinek jegyzékével, a Főszékesegyházi Könyvtárról újabban megjelent tanulmányok válogatott bibliográfiájával és Mudrák Attila könyvtári dokumentumokról készített fotóival egészítette ki.

A mai Főszékesegyházi Könyvtár (Bibliotéka) épületének bemutatása után két fő fejezetre tagolódik a mű. Az első részben Esztergom (főleg a káptalan) középkori könyvekre és könyvtárra vonatkozó adatait veszi számba, külön kiemelve a ránk maradt emlékeket. A könyvtártörténetben járatos olvasó számára is érdekes együtt végigkövetni az összegyűjtött adatokat, érzéklni a mai Magyarország területén könyvek szintjén szinte csak itt megtapasztalható történeti folytonosságot. Ez teszi lehetővé, hogy a szerző okleveles említéseket és a ma is Esztergomban őrzött kéziratok bemutatását váltogathassa a gondos, nem szakember számára is élvezhető számbavételben, az egyes tételek lényegre törő bemutatásában. Néhány érdekesség ezek közül: Árpád-kori iskoláskönyv; végrendeletben olvasható kanonoki könyvjegyzék; Vitéz János híres könyvtára; az ún. Löväldi Korvina; művészi kivitelű liturgikus kódexek; *canonica visitatiók* könyves adatai; a Szentvér-ereklye ünnepéről írottak; az adatokból és dokumentumokból felvillantott érsekek és kanonokok, például Szalkai László érsek sárospataki iskoláskönyve, Pálóczi György személyéhez kötött antifonálé, a Bakócz-graduálé; stb. Gondos munka a mellékletben a könyvtár 56 középkori kötetes kéziratának annotált jegyzéke is.

Már az első rész elolvastakor rögzítheti a könyvtár története iránt érdeklődő szakember: bár sokszor és sokan írtak a középkori esztergomi könyvekről, a rájuk vonatkozó adatok ilyen szisztematikus és mégis élvezetes bemutatásával

másutt még nem találkozott. Kovách Zoltánnak a mozaikokból sikerült folyamatot alkotnia. A kötet második részét szinte előzmények nélkül, csak forrásokra alapozva kellett elkészítenie. Az 1670-es évekig sikerült a folyamat érzékeltetése. A török elől Nagyszombatba menekült káptalan és érsekek könyves ügyeiről sorjáznak a kanonokok könyvhagyatékai. 1611-től a kanonokoknak a káptalanra kellett hagyniuk könyveiket, a mondottakat itt is máig Esztergomban őrzött kötetek illusztrálják. Lippai György érsek 1642-ben az 1681 kötetes Fugger-gyűjteményt vásárolta meg, 1674-1676-ban helyrajzi és betűrendes katalógus készült, a közel háromezer kötetes állomány elemzését ezen kimutatás alapján készítette el a szerző. A 18. századra mindössze kétlapos összefoglalás jutott. Így a pozsonyi primási palotában létrejött gyűjtemények csak említés szintjén maradtak.

Nem szokványos szakdolgozatról van tehát szó, hanem az Esztergomi Főszékesegyházi Könyvtár történetét készítő tudós pap kutatási beszámolójáról. A recenzens, Kovách Zoltán egykori munkatársaként annak nemcsak segítőkészségét tapasztalhatta meg, hanem azt is tudja, hogy sajnálatosan korai halálával a szisztematikus könyvtárfeldolgozás és a könyvtár történetének megírása abbamaradt. Egyedül és részmunkaidőben végezte a könyvtárral kapcsolatos valamennyi munkát. Az eltelt huszonöt esztendőben a könyvtárat viszontagságok után sikerült biztonságos munkahellyé tenni, a feldolgozó és kutató munka feltételeit kialakítani. Az ország egyik leggazdagabb és mégis legkevésbé feltárt gyűjteményéről van szó, amelynek történetével sokak érdeklődését fel lehetne kelteni, ahol „megéri” kutatni. Azzal is nagy szolgálatot teljesít Kovách Zoltán kötete, hogy a Főszékesegyházi Könyvtár történetének kimerítő feldolgozására ösztönöz.

Szelestei N. László